

Majorstuen, 28.09.2011

Høringsuttalelse om NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem (Fagerberg-utvalget)

Det teologiske Menighetsfakultet vil takke for anledningen til å komme med innspill til NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem (Fagerberg-utvalget).

Høringsinstansene er særlig invitert til å kommentere indikatorene som foreslås for å vurdere sammenhengen mellom mål, ressurser og resultater i norsk forskning, men vi vil også kommentere enkelte andre punkter i utredningen. Det teologiske Menighetsfakultet er en privat institusjon, med atskillig lavere grunnfinansiering enn de statlige vitenskapelige høyskolene – uten at vi har tilgang på andre finansieringskilder, og må konkurrere om de samme forskningsmidlene fra NFR. Vi er akkreditert som vitenskapelig høyskole og er ordinært medlem av UHR, Nordisk Universitetsamarbeid (NUS) og for eksempel CAS. Vi vil i det følgende bruke eksempler fra egen virksomhet for å illustrere våre merknader. Vi mener nemlig at en relativt liten og spesialisert, privat vitenskapelig høyskole som MF vil kunne måle om forslagene til indikatorer i et norsk forskningsbarometer slår ut rettferdig.

1) Frie forskningsmidler og forskningsmiljøer

MF vil støtte anbefalingen om større andel frie forskningsmidler. De argumenter som utvalget fremstiller, blant annet på s. 137-138, er etter vår mening gyldige. Den høye avslagsprosenten, også på velkvalifiserte søknader, skaper en oppgitthet som på sikt fører til mindre kvalifisert forskning og ikke minst fare for at flere dyktige personer søker seg bort fra akademia.

Vi mener her at det er viktig at også frie midler kan bidra til å skape livskraftige forskningsmiljøer. Dette skulle tilsi en viss balanse mellom frie og prosjektstyrte/tematiske midler. På sikt tror vi at en økning av frie midler som ivaretar dette byggende perspektiv vil kun øke muligheten for å nå frem med søknader til ERC – som jo faktisk opererer med relativt høye summer på frie forskningsmidler innenfor humaniora.

Vi vil i tillegg nevne behovet for forenkling av søkesystemene. EUA uttaler følgende:

“EUA strongly supports the Innovation Union commitments to achieving simplification of funding instruments and their implementation based more on a trust-based system.”

Smart People for Smart Growth: Statement by the European University Association on the EU Flagship Initiative “Innovation Union” of the Europe 2020 European Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth (2011), p.5.

POSTADRESSE
Pb. 5144 Majorstuen
NO-0302 Oslo

BESØKSADRESSE
Gydass vei 4, Majorstuen
Oslo

TELEFON
22 59 05 00

FAKS
22 59 05 05

E-POST
post@mf.no

BANKGIRO
6038 05 58583

ORG.NR.
NO 970011994 MVA

2) Doktorgradsstipendiater og postdoktorstillinger

Utvalget peker helt riktig på at doktorgradsstudier har utviklet seg fra en eliteutdanning til en breddeutdanning som samfunnet på mange måter nyter godt av. På denne bakgrunn anbefaler utvalget et måltall som innebærer at det årlig utdannes 2000 doktorgradskandidater i 2020.

I denne forbindelse vil MF peke på at doktorgradskandidater bør sees i sammenheng med postdoktorstillinger. Utvalget berører sistnevnte type stillinger, men ser dem primært som "egnet til å bringe utenlandsk forskningskompetanse til miljøene i Norge" (s.124-125). Vi ser det som et problem dersom en manglende balanse mellom antall doktorgradskandidater og antall postdoktorstillinger økes ytterligere. Det bør bli større muligheter for å sikre at norske kandidater kan få postdoktorstillinger slik at de kan konkurrere med utenlandsk kompetanse. Det bør derfor gis større fleksibilitet for institusjonene til selv å velge hvor stor andel av rekrutteringsstillingene som settes av for postdoktorer, opp mot et måltall på 20 %.

MF har for tiden 19 stipendiatstillinger finansiert over statsbudsjettet, og har da anledning til å bruke én stillingshjemmel til en postdoktorstilling. Selv om vi kun har 19 stillingshjemler, har vi alt 60 ph.d.-kandidater i våre doktorgradsprogram – mange av disse fra statlige høyskoler og universiteter. Vi trenger mer enn 20 stipendiatstillinger for å holde i gang en stabil produksjon, samtidig som vi har et meget sterkt behov for postdoktorstillinger, og burde hatt minst 4-5 for å sikre rekrutteringen i teologi og religionsvitenskap nasjonalt

Vi står overfor en relativt stor utskiftning i universitets- og høyskolesektoren i Norge de kommende år. Da er det viktig å sikre et tilstrekkelig antall kvalifiserte kandidater som kan være konkurransedyktige i møte med utenlandske søkere.

3) Forskningsbarometeret

Det er avgjørende at et slikt barometer måler produksjon, aktivitet, kvalitet, og publisering i ulike fag på en dekkende og adekvat måte. Selv om utvalget fremfører enkelte innvendinger mot en ensidig bruk av tidsskriftindeksen ISI, og selv foreslår justeringer for ulike fagprofiler (s. 83), mener vi at humaniora generelt og religionsforskning spesielt kommer dårlig ut. Vår skepsis henger sammen med kunnskapen om at norsk teologi og religionsvitenskap ligger på et høyt internasjonalt nivå. De religionsvitenskapelige fagmiljøene ved UiB, UiO og NTNU, i tillegg til de tre teologiske fagmiljøene (MF, MHS og TF ved UiO) nyter stor internasjonal anerkjennelse og har ligget svært høyt på publiseringstatistikken siden man startet rapporteringen i 2005. Dersom man teller publiseringspoeng pr. fagårsverk, har MF vært på 10 på topp listen siden målingene startet, og tre år helt på topp. Dette synes ikke å komme frem noe sted i Fagerbergutvalgets utredning, og viser dermed at utvalgets egne målinger inneholder visse svakheter. I tillegg har private vitenskapelige høyskoler som MF og MHS lav statlig grunnfinansiering, og burde således komme svært høyt på listen over publiseringspoeng i forhold til ressursene avsatt til forskning og utvikling. Det er altså for vår del god grunn til å være skeptisk til utvalgets indikatormodell, ettersom MF kommer systematisk dårlig ut eller blir oversett i utvalgets fremstilling (i motsetning til i DBHs egne tabeller og analyser eller Kunnskapsdepartementets tilstandsrapporter). For innen teologi og religionsvitenskap er ikke MF et lite og uvesentlig forskningsmiljø – heller ikke internasjonalt, med våre 60 ph.d.-studenter, forskerskole og et stort internasjonalt nettverk.

Humaniora opprettholder dessuten en kulturell forståelseskompetanse som det er vanskeligere å måle. Norsk publisering (for eksempel norsk historie og følgelig kirke- eller idéhistorie) er avgjørende for kulturell forståelse, uten at dette blir tilstrekkelig ivaretatt i barometeret. Dette handler ikke bare om det tradisjonelle forsvar for humaniora, men erkjennelsen av at tverrfaglig forskning, og tydelig fokus på humaniora, samfunnsvitenskapene og religionsvitenskap faktisk bidrar til innovasjon. Det etterlyses i

disse dager, etter 22. juli, mer forskning på samfunnsprosessene knyttet til terroraksjoner, kriseberedskap, forebyggende arbeid, subkulturer – og dermed også forholdet mellom religion og samfunn. Religionskompetansen er avgjørende. Vi støtter oss til den tidligere omtalte uttalelsen fra EUA (*Smart People for Smart Growth, key message no. 2*):

... The breadth of university-based research has its impact at many levels in the economy and society. Innovation comes from contributions across the full spectrum of sciences from engineering and technical sciences, medical and life sciences to the social sciences, arts and humanities. Wider interdisciplinary perspectives will also be needed to tackle the growing societal challenges effectively.

Det er altså ikke tilstrekkelig at resultater skal sees i forhold til ressurser. Et slikt barometer må også speile ulik faglig egenart. Denne utfordringen kan illustreres med tabell 4.1 (s.83) i NOU'en. Tabellen viser med all tydelighet at forholdet mellom publiseringspoeng og andel i ISI ikke i tilstrekkelig grad fanger opp humaniora. Google Scholar angir siteringshyppighet på et annet nivå enn det som fremkommer i ISI, noe utredningen selv er inne på. Det er dessuten vanskelig å måle betydningen av vitenskapelige monografier – som ikke er digitalisert, og hvordan og på hvilke måter disse siteres og brukes av andre forskere. Dette slår igjen ut negativt for humaniora – særlig historiske disipliner og teologi.

Det må også bemerkes at når utvalget (s.108) viser til *Cristin* som et avgjørende felles forskningsinformasjonssystem, som gir et "komplett og sammenlignbart datagrunnlag for publiseringspoeng", er jo dette langt fra tilfellet. *Cristin* har ikke klart å importere data fra Forskdok korrekt, og så lenge publiseringsdata fra forskere ved våre høyskoler og vitenskapelige høyskoler (som var knyttet til Forskdok) inneholder en rekke graverende feil, og dette fremdeles etter ett år ikke er rettet opp, har *Cristin* som system forfeilet.

Om forskningsbarometeret skal fungere etter hensikten, må det sikres gode tall også fra de mindre institusjonene (vitenskapelige høyskoler) – og ikke minst indikatorer som reelt måler virksomheten også ved de private vitenskapelige høgskolene.

4) Resultatpremiering

MF støtter at forskningstid og forskningsmidler til en viss grad tildeles i forhold til enkeltforskernes resultater eller produksjon. Dette er imidlertid ikke et prinsipp som kan nyttes isolert. Igjen vil vi fremheve at slik tildeling bør tjene forskningsmiljøene ved institusjonene.

Vi stiller oss bak forslaget om en prøveordning der små driftsmidler fordeles til aktive forskere etter oppnådde publiseringsstall. Men vi mener at dette ikke tildeles forskerne direkte, men institusjonene – med en forpliktelse til å fordele midlene til de aktive forskningsmiljøene som publiserer mest. Vi tror imidlertid at forskere som utmerker seg med mange publiseringspoeng ofte er sentrale i sitt forskningsmiljø, og bidrar til å inspirere og trekke med seg yngre forskere. Problemet ved særmerkningen (s.112) om Forskerfunn, er at breddeuniversitetene, som tilgodeses med de største bevilgningene både absolutt og relativt, fortsatt vil favoriseres fremfor de mindre (slik vi erfarer med NFR.tildelingene), selv om små institusjoner kan ha fremragende forskningsmiljøer.

MF stiller seg bak forslaget om å øke rammene for RBO. Systemet er i ferd med å miste sin motiverende betydning som incentiv.

Med vennlig hilsen for Det teologiske Menighetsfakultet,

Vidar L. Haanes
rektor